

Mara de Ioan Slavici

Incadrarea intr-un(o) curent/ perioada/ epoca literar(a)

Pana la Mara de Ioan Slavici, romanul fusese reprezentat de autori precum D. Bolintineanu (Manoil si Elena), M. Kogalniceanu (incercarea de roman Tainele inimei), N. Filimon (Ciocoi vechi si noi), M. Eminescu (fragmentul de roman Geniu pustiu), B. P. Hasdeu (Ursita - roman istoric). Paralel cu publicarea de catre Ioan Slavici a romanului in revista Vatra in 1894, D. Zamfirescu incepe publicarea primului volum din ciclul Comanestenilor (Viata la tara) in revista Convorbiri literare (1895).

Mara apare in volum abia in 1906 la editura revistei Luceafarul, cand devine cunoscut si publicului larg, marcand un moment important in evolutia romanului romanesc.

I. Slavici apartine epocii marilor clasici, facand parte din societatea Junimea (alaturi de ceilalti capi ai literaturii din a doua jumatate a secolului al XIX-lea - Eminescu, Creanga, Caragiale) si meritul sau in dezvoltarea literaturii romane este legat, in general, de activitatea sa nuvelistica, desi romanul Mara va egala nuvele precum Moara cu noroc, Budulea Taichii, Popa Tanda sau Gura satului. Din cele sapte romane, Mara, roman traditional realist, este cel mai izbit.

-Titlu. Tema. Elemente de structura si compozitie.-

Daca la aparitie ecourile critice au fost destul de retinute, in perioada interbelica optica asupra romanului se schimba: G. Calinescu il considera "aproape o capodopera", T. Vianu spune ca este primul roman obiectiv al Ardealului, iar serban Cioculescu il vede ca cel mai bun roman inainte de Ion al lui Rebreanu.

In privinta titlului, au existat obiectii inca de la inceput, N. Iorga opinand ca un titlu mai potrivit ar fi fost "Copiii Marei", intrucat mai bine de jumatate din roman este ocupata de destinele Persidei si al lui Trica. Observand "vigoarea extraordinara" a personajului, G. Calinescu spune ca titlul s-ar justifica pentru ca: "Mai vie decat toti este Mara. Ea infatiseaza tipul comun al femeii mature de peste munti si in genere al vaduvei, intreprinzatoare si aprige. Proportia aceasta de zgarcenie si de afectiune materna, de hotarare barbatesca si de sentiment al slabiciunii femeiesti e facut cu o arta desavarsita si intr-un stil sec ce topeste termenii dialogului dialectal, pastrandu-le totusi culoarea locala cu ajutorul exclamatiilor." (G. Calinescu, Istoria literaturii romane de la origini pana in prezent, Buc, Ed. Minerva, 1982, p. 512)

Tema romanului o reprezinta viata targurilor transilvanene la mijlocul secolului al XIX-lea, fiind, deci, roman social.

Este structurat in XXI de capitole, ale caror titluri sugereaza temele si motivele literare abordate - socialul, educatia, psihologicul, familia, iubirea, norocul, casatoria etc.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

-Trasaturi specifice-

Romanul prezinta o lume a targovetilor si a breslasilor, spatiul de desfasurare fiind redus la zona Lipova - Radna - Arad (se muta doar ocazional in alte zone geografice - Viena). Nu este vorba, totusi, de zugravirea "sufletului taranesc de peste munti", asa cum sugera G. Calinescu (op. cit., p. 511), ci de viata targului transilvanean, vazut, e drept, ca o prelungire a lumii rurale si apropiat ca mentalitate de aceasta.

Notiunea asociata cel mai des cu Mara este cea de roman fresca, in sensul ca destinele individuale evolueaza numai in context social. Omogenitate etnica si religioasa constituie obstacol numai in rare cazuri, pentru ca romanii traiesc alaturi de nemti, sarbi, maghiari fara mari conflicte, conform unor reguli nescrise, dar respectate de toti. Natl si Persida isi vorbesc in romana si in germana, iar in final, dupa ce se naste copilul, Mara va accepta chiar botezul lui in alta religie decat a sa, dupa ce se opusese, ca si familia lui Natl, casatoriei celor doi, din considerente etnice si religioase.

Un observator excelent se dovedeste a fi Slavici in descrierea lumii breslelor transilvanene de la mijlocul secolului al XIX-lea, cu viata meseriasilor, munca in ateliere, traditiile pastrate in sanul acestor bresle, surprinzand inclusiv relatiile dintre calfe si stapani sau concurenta dintre ucenici. Au fost remarcate episoadele in care sunt prezentati cojocarul Bocioaca si ucenicul sa, Trica, macelarul Hubar si fiul-ucenic Natl; felul in care acestia se pregatesc sa dea dovada priceperii lor, devenind maestrii in breslele respective, constituie adevarate documente de epoca. La fel pot fi considerate si descrierile targului de toamna de la Arad sau a culesului viilor in Podgoriile Aradului. Dincolo de planul social, Slavici este interesat si de sondarea sufletului uman, de crizele individuale si de conflictele omului cu el insusi si, in acest sens, analiza psihologica va completa cu succes materialul epic. Mediul prezentat are un caracter inchis, arhaic, iar incalcare oricarei reguli (nescrise) produce veritabile cutremure in viata individului. Pentru cei doi tineri indragostiti, viata impreuna, chiar daca este bazata pe iubire, este dura, cu atat mai mult cu cat nu au acceptul familiei (dezechilibrul se observa mai ales la Natl, caracter mai slab decat Persida, care simte presiunea vietii si cedeaza la un moment dat). Cand il vor primi, lucurile se vor aranja aproape de la sine.

In finalul romanului, cand situatia parea a intra pe fagasul normal, Hubar este ucis de catre Bandi, copilul sau nelegitim, care da semne de dementa. Desi N. Iorga spunea in 1906 ca o noua editie a romanului ar trebui sa elimine acest episod neconcordan si in contradictie chiar cu titlul capitoului ("Pace si liniste"), acest final este motivat estetic si, mai ales etic. Despre Slavici se stie ca este un moralist, care prin activitatea sa literara si publicistica a incercat sa-si exprime propriile principii de viata: necesitatea unui echilibru si constiinta masurii (aceeasi intentie moralizatoare apare si in nuvele). Hubar a comis un pacat, nerecunoscandu-si copilul si lasand-o pe mama lui Bandi, Reghina, sa moara in mizerie, prin urmare trebuie pedepsit. Cat priveste motivatia estetica, G. Calinescu observa: "Constructia romanului e sigura, bine rostogolita, cu nimic artificial nicaieri, iar incheierea vine cand toate faptele sunt coapte spre a-si da rostul. Uciderea insasi a' lui Hubar de catre Bandi se indreptateste prin ereditate, caci Bandi e copilul unei nebune, el insusi cu simptome

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

de demență treptat indicate (sfială, domesticitatea excesivă pe lângă cineva, crize epileptiforme cu muscături) și omorul nu e decât ultimul act al izbucnirii nebuniei." (G. Calinescu, op. cit, p. 513)

La nivelul instanțelor comunicării, observăm un narator omniscient, care păstrează urmele subiectivității moraliste: prin intermediul vorbirii indirect libere, naratorul își exprimă, de fapt, propriul punct de vedere asupra personajelor sau acțiunii, intersectându-se cu gândurile Marei: "A ramas Mara, saraca, vaduva cu doi copii, saracutii de ei, dar era tanara si voinica si harnica (...)" [s.n.], sau reprezintă o voce colectivă, ca un fel de gură a satului (suprapusa, din nou, peste gândurile Marei): "Cu cine adică să se fi potrivit Persida, dacă nu cu Codreanu?".

Evenimentele decurg în ordine cronologică, construcția este rationalistă, deductivă, nararea se face la persoana a III-a, personajele pot fi încadrate în tipologii, acțiunea este oarecum previzibilă.

Caracterizarea personajelor

Cele două figuri care domina romanul sunt Mara și Persida, ca două simboluri - mama și fiica. Dacă "Mara e un caracter, Persida e un destin, prima înseamnă stabilitate și forță, cealaltă devenire semnificativă și exemplară" (Magdalena Popescu, Slavici, Buc, Ed. Cartea Românească, 1977).

Caracterizarile sunt făcute direct dar și indirect, rezultând din acțiune, limbaj, monolog interior. Mara este un personaj gata format, fără evoluție, prezentat fizic încă din primele pagini. Trasatura ei dominantă transpare în contrastul dintre aspectul fizic - "măiere mare, spatoasă, greoaie și cu obrajii batuți de soare, de ploie și de vânt" - și calitățile sale morale: inventivă, pragmatică, adaptabilă, întreprinzătoare.

Pentru că rămăsese văduva cu doi copii, Persida și Trică, muncește din greu pentru a le asigura un trai decent. Este gospodina, preocupată, afacerista (ia în arenda podul umblător de pe Mureș pentru a face un ban în plus). Pentru ea, cei doi copii sunt "cei mai frumoși și mai deștepti", și nu scapă nici o ocazie de a le gândi viitorul prin comparație cu oamenii pe care îi admiră: "Așa are să fie Persida mea!", "Așa are să fie Trică al meu!" spune ea de fiecare dată când identifică o persoană pe care o place. Respectându-le personalitatea, le dă dreptul de a lua singuri decizii și chiar când Persida hotărăște să treacă peste cuvântul mamei și să se căsătorească, după un moment de supărare, se simte mandră de caracterul ei puternic. Harnică și chibzuită, cu un puternic spirit matern, ea adună ban lângă ban, pe care îi depozitează în "trei ciorapi" - "unul pentru zilele de bătrânețe și pentru înmormântare, altul pentru Persida și al treilea pentru Trică. Nu e chip să treacă o zi fără un craitar în fiecare din cei trei ciorapi".

Personaj complex, ea depășește tipul avarului în care este adesea asimilată. Bani agonisiți din greu și numarați cu evlavie în fiecare seară nu constituie un scop în sine, ci o modalitate de prevenire a necazurilor și de ajutorare în viitor a copiilor. Este adevărat că nu se îndură să cheltuiască din ei - deși bine chivernisită, ea continuă să se îmbrace saracacios și să plângă de mila copiilor (există aici acel tip de sîretenie a omului, pe care îl vom întâlni și la Vitoria Lipan din Baltagul lui Sadoveanu, ca un mijloc de manipulare a sufletelor miloase din jur sau de controlare a situației), nu plătește pentru Persida taxa de la mănăstire, profitând de slăbiciunea mamei Aegidia pentru fiica sa, nu dă bani pentru a-l scuti de militarie pe Trică, iar la botezul nepotului anunță că va

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

darui o suma, ce ramane tot la ea. Insa aceste gesturi nu pot fi discutate in afara mediului in care traieste Mara: singura si vaduva intr-o societate patriarhala, ea invata lectia umilintei si, de aceea, tot ce va face se va subordona unei necesitati de trai decent, de asigurare a zilei de maine, sau chiar a unei pozitii sociale. Avaritia ei nu tine de patologic, asa acum se intampla in cazul avarilor din clasicismul european - la Moliere, ori la B. st. Delavrancea - Hagi Tudose.

Celalalt personaj pilon - Persida - se impune prin dramatismul traiurilor sale, prin forta cu care reuseste sa invinga toate greutatile vietii si prejudecatile unei societati marcate inca de traditie. Avand o personalitate dominatoare, ea este in copilarie salbatica si jucausa, trasaturi imblanzite de anii petrecuti in manastire. Din momentul in care va reveni in societate si se va indragosti, celelalte personaje se vor raporta la numele ei: Mara devine "mama a Persidei", (desi inainte Persida era "fiica Marei"), Trica este recunoscut drept "frate al Persidei", chiar si Natl va deveni, dupa casatorie, "barbatul Persidei". Mare parte a romanului analizeaza cu precizie psihologica dezvoltarea sentimentului de iubire dintre Persida si Natl, impotriva carora nu pot sta nici parintii, nici deosebirile de neam sau religie. Casatorita, ea se transforma in sotia model - harnica, intuitiva, gospodina, inteleapta, tandra, feminina. Firea sa puternica va fi completata de iubire si ambele o vor ajuta sa infrunte piedicile si sa-si sustina sotul in cele mai grele momente din casnicie. Din acest punct de vedere, ea este o urmasa demna a Marei - N. Manolescu observa ca Persida este o "Mara juvenila, pe cale de a lua, cu varsta, obiceiurile si infatisarea mamei saie" (N. Manolescu, Arca lui Noe, Buc, Ed. 100+1 Gramar, 1998, p. 125). Spre deosebire de personajul Marei, Persida este urmarita in evolutie, la fel ca si fratele ei, Trica, iar din acest motiv, i s-a recunoscut textului si caracterul de Bildungsroman.

-Stil. Limbaj.-

Ca mai toti junimistii, Slavici a fost preocupat de probleme de limba si stil, criticand aspru orice abatere de la norma. El este un scriitor anticalofil, cu fraza sobra, ingrijita, in care intentia etica este ascunsa sub un proverb, o zicala, o "vorba" ("Cine ce poate" - titlul unui capitol, "Ce-i in mana nu-i minciuna", "Omul vede cu ochii, aude cu urechile, da cu socoteala si se scoate in cele din urma cum este orisicat de mult te-i sili sa-i pari altfel"). Nota definitorie a stilului este oralitatea (diferita, totusi, de cea a lui Creanga), data de stilul indirect liber, de numeroasele interogatii si exclamatii retorice, de arhaisme fonetice si de regionalisme: "Ca i-o fi greu?! Sa-i fie! N-ai ce sa-i faci. Trebuia sa treaca si prin asta!", "O! tare ii era Marei draga fata ei! Fata ei, saraca!", badanie, harsit, obidoasa, creitar, florini etc.

Descrierile sunt putine si lipsite de lirismul de mai tarziu al unui Sadoveanu, dominanta este naratiunea in care sunt inserate elemente de analiza psihologica. Evenimentele sunt prezentate prin inlantuire si evolueaza gradat spre punctul culminant si deznodamant.